

FOTOGRAFIES: PUNT DIARI

El Premi Just Casero ha estat una bona pedrera literària.

La nova narrativa

J. N. SANTAELÀLIA

Durant els anys 80, la narrativa catalana ha experimentat una notable renovació, marcada sobretot per la confluència de diversos condicionants que han possibilitat una massiva aparició de nous narradors, cosa impensable uns anys anteriors. Encara que el centre geogràfic d'aquesta nova narrativa, com és normal, estigui situat a Barcelona, també en altres llocs de les terres de parla catalana han aparegut focus dignes de consideració. Podem parlar, per exemple,

de nova narrativa valenciana. I també de nova narrativa gironina, parcel·la en la qual em centraré tot seguit.

Assaig d'inventari

Tinc davant meu la majoria de les obres escrites pels narradors gironins de l'última fornada i publicades entre 1981 i 1988. Sumen prop d'una trentena de títols, que és una xifra francament considerable. Pel que fa als autors, el primer que cal destacar, en relació a l'exigu panorama de la narrativa gironina de postguerra, és també la seva abundància. La meua intenció és fer-ne un inventari exhaustiu; si me n'he deixat algun, vull fer

constar que no ha pas estat una exclusió deliberada.

De tots ells, els que ara per ara han aconseguit una projecció més ràpida i més àmplia són Maria Mercè Roca (Girona, 1958) i J.M. Fonalleras (Girona, 1959). La primera, en només tres anys, entre 1986 i 1988, ha vist publicades set obres, i totes elles en col·leccions barcelonines: els llibres de narracions curtes *Sort que hi ha l'horitzó*, *Ben estret*, *El col·leccionista de somnis* i *Perfum de nard* i les novel·les *El present que m'acull* (que obtingué el premi Josep Pla 1986), *Els arbres vençuts* i *Com un miratge*. En general —encara que les generalitzacions sempre siguin perilloses— les ficcions de Maria Mercè Roca estan

Maria Mercè Roca

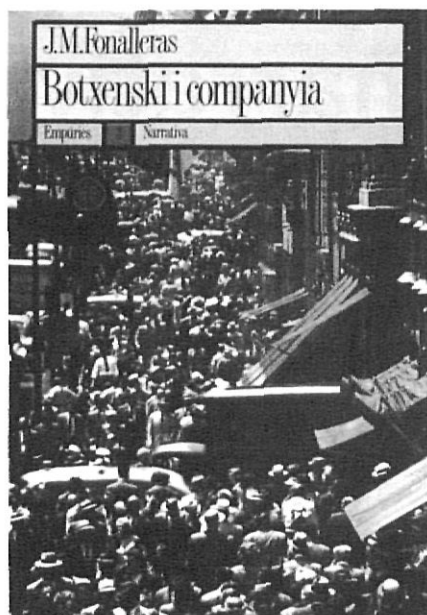

teixides entorn d'un conflicte sentimental presentat en clau realista, banyat en una atmosfera d'intimisme i d'introspecció on la recreació ambiental sempre és secundària. Els protagonistes solen ésser individus solitaris, introvertits, propensos a la tristesa i a la nostàlgia; les relacions amoroses, per a ells (generalment elles), acaben resultant profundament insatisfactòries. L'estil és molt senzill i lleuger; i les històries, en general, són

ben construïdes dins la seva simplicitat, ben equilibrades.

J.M. Fonalleras, a diferència de Roca, ha aconseguit saltar a la primera fila només amb la petita joia literària que és *Botxenski i companyia* (1988). Abans havia publicat *Conxa Piquer a Nova York* (dins *Mixtura*, 1984, on s'aplegaven alguns finalistes i premiats dels primers premis Just Casero), *El rei del mambo* (1985) i *23* (1988). Totes elles, però, són obres

menors en relació a *Botxenski*, recull que conté, al costat d'altres potser menys reeixides, algunes narracions electrizants, divertides, irrealistes, amb tot el gust de la modernitat. Si els personatges de Maria Mercè Roca es caracteritzen per la seva càrrega sentimental, els de Fonalleras ens sobten, i segons com ens fascinen, per la seva inhumanitat: es mouen i parlen —de vegades engeguen disertacions insòlites i extravagants—, però no estimen,

Josep Maria
Fonalleras

Miquel Fañanàs

no odien, no es commouen per res. Criatures desconcertants que pullulen per un món incongruent i proteic com el mateix Botxenski. La fantasia, juntament a l'humor, són dos dels trets cabals de les ficcions de Fonalleras. El lèxic i la sintaxi són, si voleu, elementals, però l'estil —entès com a estratègia de domini sobre el lector— és sovint subtil i eficaç. Fonalleras s'ha revelat com un narrador ple de gràcia i talent, qualitats que hem de veure confirmades en futures obres.

Maria Mercè Roca i J.M. Fonalleras són les figures emblemàtiques de la nova narrativa gironina, els seus primers ambaixadors a l'exterior. Llurs respectives produccions, tan diferents una de l'altra, exemplifiquen la gran diversitat de tècniques, temàtiques i tons que, sortosament, trobem en les obres d'aquesta colla d'escriptors.

Podríem continuar l'inventari amb Miquel Fañanàs (Girona, 1948) que de moment s'ha decantat per una narrativa de gènere i ha escrit relats d'aventures i policíacs. Per a Fañanàs, l'acció, el ritme i la intriga són els elements narratius fonamentals. Es donà a conèixer amb *Susqueda i altres narracions* (1983) i posteriorment ha publicat *Dies irae* (1986), *Assassinat a la missa del gall* (1986) i *A tant la peça* (1988).

També dins el camp de la narrativa de gènere, lliurats a la lloable tasca d'ajudar a omplir el buit que presenta la nostra literatura en novel·les adreçades al gran públic, tenim els nom d'Assumpció Cantalozella (Santa Coloma de Farners), autora de les novel·les *Escubidú* (1982), *Sauló: novella* (1984) i *Amor a Platja d'Aro*

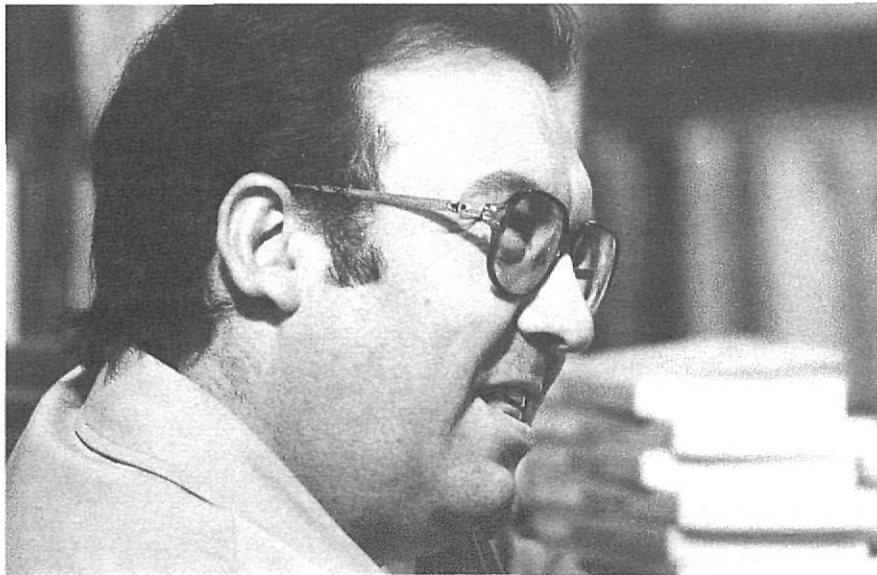

Assumpció Cantalozella

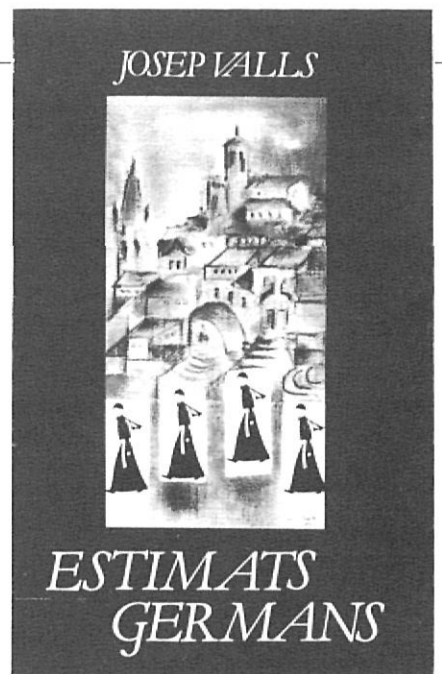
(1987), i de Toni Vinyes (Anglès, 1947), que ha escrit les novel·les d'aventures *El poder del robí negre* (1985) i *L'estigma dels Montoreig* (1986).

Josep Valls (Sant Feliu de Pallers, 1944) és autor de dos relats aplegats en el volumet *L'àngel atònit* (1984) i de la novel·la *Estimats germans* (1985). En un temps on predominen els narradors que van per feina i no es barallen

Josep Valls

gaire amb les paraules. Valls se'ns presenta amb l'aureola d'un estilista. De tots els autors que ens ocupen, ell és, segurament, el que juga amb un vocabulari més ampli i el que es preocupa més per la fixació dels ambients (tant si es tracta de Florència com del Seminari de Girona). La seva prosa busca la captació del matís i no defuig els adjectius ni les comparances. Tendeix a omplir la trama d'anècdotes, detalls diversos i múltiples referències culturals. El ritme narratiu de les seves obres no és tan fluid com el voldria un lector actual. És un defecte?

Valls és un garrotxí de naixença transplantat —i ben arrelat— a l'Empordà. De la terra dels vents és també Àngels Gardella (Figueres, 1958). Seria una lleugeresa encaixonar-la dins les narratives juvenil (*Els ulls del drac* 1988) i infantil (és autora de diverses obres d'aquest gènere). Més aviat podríem dir que Àngels Gardella és una narradora escrupolosa i exigent que encara està perfilant els contorns d'una escriptura personal. En aquest sentit, fins ara només hem pogut calibrar les seves possibilitats amb obres com *Concert per a una pantomima* (dins *Mixtura*, 1984) i algunes belles narracions curtes que ha anat publicant aquí i allà.

Dolors Garcia i Cornellà (Girona, 1956) ha publicat *Albert* (1986), que conté un relat amb aquest títol i un altre titulat «La mística». Comparteix la simplicitat estilística de la majoria de narradors que estem inventariant i, pel

Dolors Garcia

que fa als continguts, tendeix a presentar-nos, més a través de l'acció que de la introspecció, amb un clar distanciament, determinats processos psicològics que llinden amb la patologia. També és autora d'una novel·la juvenil, *Canya plàstica*, i de contes per a infants.

Si fins aquí hem parlat dels narradors que han publicat més d'una obra, encara ens falten els que fins a 1988 només havien debutat amb un títol. Parlar d'ells, evidentment, és més compromès, ja que la seva narrativa encara es troba, prodriem dir, en un estat embrionari.

Miquel Pairoli és un excellent prosista. Només cal haver seguit assíduament les seves columnes al *Punt* per saber-ho. L'incloem en l'inventari, encara que, de moment, no s'hagi prodigat gaire en el camp de la narrativa. Ha publicat *El carrer de la lle-*

Miquel Pairoli

OBRES PREMIADES. JUST M. CASERO 1981/82

LA NARRATIVA GIRONINA

Silvia Manzana

Jordi Arbonés, Nif

bre, dins *Mixtura*, i algunes narracions ocasionals. Es decidirà Pairoli a endinsar-se més decididament per aquest camí? Una incògnita.

Josep Pujol i Coll (Vilobí d'Onyar, 1964), un dels més joves de la nòmina, també podria ser considerat, com Valls, un estilista. *Calligrafia* (1986), la seva única obra, conté fragments realment brillants, experimentacions agosarades, estils diversos. Què en sortirà, en el futur? (De moment, podríem dir que promet).

Silvia Manzana (Girona, 1957) ha publicat *Tendra és la nit* (1988). És una novelleta senzilla i ben travada que, com les de Maria Mercè Roca, planteja amb un estil àgil i planer un conflicte sentimental, un triangle amorós una mica *sui generis*. Una *opera prima* ben digna.

Jordi Arbonés, «Nif», és autor d'un llibre de relats titulat *Miratges* (1984). Iconoclasta, marginal, sarcàstic, de vegades a frec del més pur surrealisme, sense complexos de cap mena —ni d'estil ni de temàtica— la fantasia converteix cada un d'aquests miratges (cròniques de l'altra Girona, de la Girona oculta) en una «capseta màgica» on pot passar qualsevol cosa.

Què més ens faltaria, encara, entre tanta diversitat? Potser una novella filosòfico-moral a l'estil del gran Ramon Llull, dels enciclopedistes, de Nietzsche? Dons heus aquí *La ciutat dels homes* (1987), de Joan López i Carrera (Alt Empordà, 1946), on la clàssica trama narrativa del protagonista itinerant i interrogant serveix de base per a una ambiciosa reflexió

sobre la condició i el destí de l'home.

I, encara, *last but not least* (com solen dir els crítics), tenim el nom de Javier Cercas, nascut el any 1962 a Ibañerando (Càceres); la seva família es traslladà quan ell era petit a Girona, on s'ha format. Malgrat que per raó de la llengua no pertany a la literatura catalana, sí que el podem incloure en l'apartat purament territorial de la narrativa gironina. El 1987 Javier Cercas publicà *El mòvil*, un conjunt de relats curts on demostra en estil segur i un domini molt apreciable dels recursos narratius, amb plantejaments molt interessants —com per exemple en el relat que es titula justament «El mòvil».

Finalment, hem de tenir ben present que la llista no queda pas closa amb aquesta bona colla de noms. Caldrà ben aviat ategir-ne d'altres. I no em refereixo només als nous valors que es puguin anar descobrint (com per exemple Lluís Muntada i Xavier Cortadellas, respectius guanyadors dels últims «Casero» i «Recull») sinó també a l'obra d'altres prosistes més madurs que, tot i treballar en el camp de la narrativa, encara no s'han donat a conèixer plenament. En aquest apartat, hem de destacar la figura d'Antoni Puigverd (La Bisbal, 1954), que l'any 1985 guanyà el premi de la revista *Saber* amb la narració «De la carta a l'abat William Legrand» i que n'ha publicat alguna altra en diverses revistes. Puigverd, malgrat l'escassetat i la poca difusió de la seva producció, és un dels valors potencialment més sòlids del grup.

Després d'aquest inventari s'imposa una conclusió: durant la

dècada dels 80 hi ha hagut, a Girona, una autèntica floració narrativa. Valoracions qualitatives a part, és innegable que durant aquests anys —sobretot a partir del 85— no han parat de sortir escriptors disposats a aventurar-se —bé que de vegades molt alegrement— pels terrenys de la ficció. El conjunt, de tan poblat com és, configura un panorama insòlit a les nostres comarques.

Alguns han parlat de «boom». Certament ho és si comparem l'eferescència actual a la migradesa del passat immediat. Però si agafem com a punt de referència qualsevol altre país desenvolupat, ens trobarem que arreu l'existència de narradors és un fet normal i continu. Que cada dècada surtin nous narradors a la palestra no representa cap «boom», sinó un graó més d'una llarga escala. Ja se sap, però, que nosaltres no som normals, i que estem tristament condemnats a veure i a viure la normalitat com una cosa excepcional. El «boom», doncs, és relatiu. D'altra banda, abans de parlar de «boom» caldria esperar a la consolidació definitiva del que, de moment, només és una prometedora arrancada.

Fetes aquestes consideracions, tres preguntes s'imposen immediatament: aquest esplet de narradors gironins ha aparegut per generació espontània o és producte d'uns determinats condicionaments ambientals? En segon lloc: tenen aquests escriptors, malgrat llur diversitat, algunes característiques comunes? I, finalment, podem fer una valoració qualitativa global, d'aquestes obres?